

Kvalita života žiactva na základnej škole s inkluzívnou edukáciou

Martina Luptáková¹, Lea Dudová¹

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu

Abstrakt:

V príspevku prezentujeme čiastkové výsledky širšieho výskumu zameraného na zistenie poznatkov o kvalite žiactva na základnej škole s inkluzívnou edukáciou. Výskumu sa zúčastnilo 71 žiakov s počtom (n =40 chlapcov) a (n=31 dievčat) základnej školy vo veku od 10 do 15 rokov s priemerným vekom 13,59 navštevujúcich 5. až 9. ročník druhého stupňa základnej školy s inklúziou v Bratislave. Žiactvo sme rozdelili podľa kritérií na športujúcich a nešportujúcich a s vývinovými poruchami a bez vývinových porúch. Na zber výskumných údajov sme použili štandardizovaný dotazník s názvom SQUALA. Na spracovanie získaných údajov sme použili základné matematicko-štatistické metódy na zistenie rozdelenia normality dát sme použili Shapiro-Wilkov test a neparametrický Mann-Whitnyho U-test. Zistili sme, že pohlavie a vývinová porucha učenia nemajú signifikantný vplyv na úroveň kvality života. Športujúce žiactvo preukázalo štatisticky významné rozdiely vo viacerých dimenziách kvality života a to v dôležitosti psychosociálnej pohody ($p < 0,01$), v spokojnosti s fyzickou pohodou ($p < 0,05$), psychosociálnou pohodou ($p < 0,01$), spirituálnou pohodou ($p < 0,01$) a so svojim výzorom a s vecami ktoré vlastní ($p < 0,05$).

Kľúčové slová : inklúzia, edukácia, špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, vývinové poruchy, kvalita života

V poslednej dobe sa stále viac a viac hovorí o žiactve so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP). Ak má byť výchovno-vzdelávací proces účinný, učiteľ musí smerom k žiakom so ŠVVP prispôbiť svoje metodické a didaktické postupy, rovnako ako svoje správanie a prístup aj na základe typických charakteristík jednotlivých vekových kategórií (László a Osvaldová 2014). Z Analýzy zistení o stave školstva na Slovensku, ktorá je postavená na rozsiahlom kvalitatívnom a kvantitatívnom prieskume realizovanom od roku 2017 do roku 2019 vyplýva, že žiaci so ŠVVP tvoria takmer pätinu populácie všetkých žiakov na Slovensku a počet detí so ŠVVP neustále pribúda (Hall et al. 2020). Svetová zdravotnícka organizácia označuje v súčasnosti vývinovú poruchu aktivity a pozornosti (ADHD) za jednu z najviac bežných psychických porúch. Aké vzťahy má žiak s ADHD so svojimi spolužiakmi, je vo veľkej miere určované vzťahom ktorý má s učiteľom. Učiteľ by mal nastaviť povzbudzujúcu atmosféru a prijať žiaka, ktorý je iný. Li a kol. (2023) skúmali vplyv pohybovej aktivity na žiakov s ADHD a zistili, že cvičenia zapájajúce kognitívne funkcie, sú oveľa viac efektívnejšie pre zlepšenie pozornosti žiaka ako aeróbne cvičenia. Žiaci s vývinovými poruchami majú

narušené normálne osvojovanie si školských vedomostí a zručností. Ich výkon v uvedených oblastiach nezodpovedá veku, inteligencii a ich vzdelávacím možnostiam. To znamená, že hoci žiak disponuje normálnou inteligenciou, jeho výsledky v oblasti čítania, písania alebo počítania sú horšie ako výsledky jeho spolužiakov v rovnakom veku a na rovnakej úrovni.

Subjektívne posúdenie vlastnej životnej situácie sa odráža na úrovni kvality života. Existujú dve stránky kvality života, a to objektívna, zahrňujúca sociálny status a fyzické zdravie a stránka subjektívna, ktorá predstavuje emocionálnu stránku jedinca a jeho spokojnosť v živote. Medzi základné prvky, ktoré definujú kvalitu života patrí zdravie jedinca (fyzické, psychické a spirituálne), jeho vzťahy, vzdelanie, pracovné prostredie, sociálny status, majetok, pocit bezpečia a ochrany, sloboda, samostatnosť v rozhodovaní sa, spoločenská príslušnosť a okolie v ktorom jedinec nažíva (Teoli a Bhardwaj 2023). Vychádzajúc z tvrdení, že kvalita života je pozitívne ovplyvňovaná vnútornou a vonkajšou radosťou a schopnosťou mať svoj život pod kontrolou konštatujú, že aj telovýchovná a športová aktivita skvalitňuje život jednotlivca. Jednak má vykonávanie telovýchovnej a športovej aktivity blahodarné účinky na fyzické zdravie, ale vyvoláva aj pocit radosti, šťastia a celkovej spokojnosti (Peráčková & Matúšek 2013). *Kvalita života žiactva veľmi závisí od aktuálnej psychickej pohody žiactva.* Ukázalo sa, že psychické zdravie úzko súvisí s dimenziami kvality života a to hlavne s fyzickou a psychosociálnou (Bastaminia 2016). Telovýchovná a športová aktivita pozitívne vplýva aj na celkovú kvalitu života žiactva. Ovplyvňuje seba-reguláciu, sebavedomie, fyzickú zdatnosť, zlepšuje akademický výkon a znižuje stres (Bazzano et al. 2018). Navyše si deti v tomto období vytvárajú návyky týkajúce ich zdravého životného štýlu, čo v dospelosti bude pôsobiť aj na ich psychickú pohodu (Vaquero-Solís et al. 2021).

V procese inklúzie, škola reaguje na všetkých žiakov ako na individuality (Janoško 2013). Inklúzia sa nesie v duchu rovnocennosti jednotlivcov a neexistuje tu predpokladaná normalita, pretože za normálny jav sa považuje rozmanitosť. Rešpekt je v inkluzívnych školách považovaný za nevyhnutný a predstavuje dominantný princíp inkluzívneho vzdelávania. Má prebiehať na úrovniach medzi žiakom a žiakom; medzi žiakom a pedagógom; medzi pedagógmi navzájom; medzi pedagógom a nepedagogickým pracovníkom; medzi vedúcim a podriadeným (Kratochvílová, Havel & Filová 2013). Inklúzia na telesnej športovej výchove, podobne ako na iných vyučovacích predmetoch znamená, že všetci žiaci, bez ohľadu na ich zdravotné znevýhodnenie zdieľajú rovnaký priestor.

Cieľ

Cieľom výskumu bolo rozšíriť poznatky o kvalite života žiactva na základnej škole s inkluzívnou edukáciou.

Metodika

Výskumný súbor tvorilo 71 žiakov a žiačok druhého stupňa základnej školy s inklúziou v Bratislave, vo veku od 10 do 15 rokov, pričom priemerný vek bol 13,59 rokov. Z pozorovania a rozhovormi s učiteľmi sme sa dozvedeli, že 80 % žiactva z celej školy má určitú diagnózu. Okrem žiactva s vývinovými poruchami, ktorými sa zaoberáme vo výskume, školu navštevujú aj deti a mládež s rôznym postihnutím ako je napr. mentálne postihnutie, narušená komunikačná schopnosť, autizmus a pervazívne poruchy správania, poprípade kombinácia viacerých porúch a syndrémov. Z tabuľky 1 vyplýva, že viac ako polovica, konkrétne 53,52 % žiactvu, bola diagnostikovaná porucha pozornosti, aktivity a pozornosti alebo vývinové poruchy učenia.

Tab. 1 Rozdelenie žiactva z hľadiska rôznych kritérií

Počet žiakov	Pohlavie	Vývinová porucha	Športovanie	
n = 71 (100%)	chlapci = 40 (56,34%)	s = 24 (33,80%)	športujúci = 13 (18,31%) nešportujúci = 11 (15,49%)	
		bez = 16 (22,54%)	športujúci = 8 (11,27%) nešportujúci = 8 (11,27%)	
		dievčatá = 31 (44,66%)	s = 14 (19,72%)	športujúce = 8 (11,27%) nešportujúce = 6 (8,45%)
			bez = 17 (23,94%)	športujúce = 9 (12,67%) nešportujúce = 8 (11,27%)

Za výskumnú metódu získavania údajov sme zvolili štandardizovaný dotazník SQUALA (Subjective Quality of Life Analysis) v preklade Subjektívne posúdenie kvality života. Dotazník vychádza z Maslovej pyramídy potrieb a zahrňuje 23 indikátorov vonkajších a vnútorných každodenných skutočností života: zdravie, fyzická sebestačnosť, psychická pohoda, prostredie a domov, spánok, medziľudské vzťahy, deti, starostlivosť o seba, láska, sexuálny život, politika, viera, odpočinok, záľuby, bezpečie, práca, spravodlivosť, sloboda, krása a umenie, pravda, peniaze a jedlo (Zannotti & Pringuey 1992). Dotazník sme čiastočne

modifikovali podľa Sýkorovej (2008) a Bergendiovej (2017), tak aby vyhovoval našim podmienkam. Indikátory ako sexuálny život, politika, viera, spravodlivosť, peniaze, sloboda a pravda sme vylúčili, a podobne ako iné autorky vo svojich renomovaných publikáciách (Bergendiová, 2017; Nemček & Mokušová, 2020; Nemček, Baňárová & Kurková, 2021; Nemček, 2021), sme pridali ďalší indikátor „športovanie vo voľnom čase“. V každom indikátore respondenti určili na päť bodovej hodnotiacej škále subjektívnu dôležitosť danej oblasti a tým špecifikovali, ako sú s týmto indikátorom života spokojní. Bodová hodnota 1 (najdôležitejšie) znamenala pre nich najvyššiu dôležitosť a bodová hodnota 5 (bezvýznamné) vyjadrovala absolútnu bezvýznamnosť daného faktora v ich živote. Priradenie hodnoty bodového skóre 1-2 považujeme za pozitívne hodnotenie, 3 neutrálne a 4 až 5 za negatívne hodnotenie. Indikátory dotazníka sme pre zjednodušenie rozdelili podľa Ocetkovej (2007) a Sýkorovej (2008) do nasledujúcich dimenzií:

- fyzická pohoda zdravie, samostatnosť, nemať problémy, prostredie, spánok;
- psychosociálna pohoda – rodina, medziľudské vzťahy, zvládanie každodenných povinností, intímne vzťahy, záľuby, šport, bezpečie;
- spirituálnej pohody – krása a umenie;
- materiálna pohoda – dobré jedlo;
- vzdelanie – byť vzdelaný, chodiť do školy;
- voľný čas – možnosť tráviť voľný čas;
- vzhľad a vlastníctvo vecí – dobre vyzerat', pekne sa obliekať, mať pekné veci;
- orientácia na budúcnosť – mať a vychovávať dieťa, zaujímavé zamestnanie.

Na vyhodnotenie dát sme použili neparametrický Mann-Whitnyho U-test, pričom sme pracovali s priemerným skóre, smerodajnou odchýlkou a Cohenovým r pre zistenie vecnej významnosti. Štatistickú významnosť sme overovali na 5% ($p \geq 0,05$) a 1% ($p \geq 0,01$) hladine.

Výsledky

Prvou oblasťou výskumu bolo zistiť kvalitu života žiakov a žiačok druhého stupňa základnej školy s inkluzívnou edukáciou. V tabuľke 2 sú znázornené získané hodnoty indikátorov u žiačok a žiakov. V skupine žiakov aj v skupine žiačok sa najvyššie priemerné skóre ukázalo v časti „ako je pre mňa dôležité“ a v dimenzii „voľný čas“. Položka tejto dimenzie znie „Ako veľmi je pre mňa dôležité mať možnosť tráviť voľný čas tak, ako chcem.“ Z toho vyplýva že pre žiactvo vo vývinovom období je veľmi až úplne dôležité tráviť voľný čas podľa ich vlastných záujmov.

Tab. 2 Kvalita života žiactva podľa pohlavia

		žiaci		žiačky (n=31)		t	d	p
		(n= 40)		X	s			
		X	s					
Ako je pre mňa dôležité	fyzická pohoda	4,14	0,57	4,07	0,62	0,49	0,12	0,63
	psychosociálna pohoda	3,88	0,54	3,87	0,54	0,05	0,02	0,48
	spirituálna pohoda	3,08	0,99	3,68	0,94	-2,58	0,62	0,013
	materiálna pohoda	4,2	0,96	3,97	0,98	1	0,24	0,32
	vzdelanie	3,78	1,27	3,81	1,17	-0,11	0,02	0,46
	voľný čas	4,7	0,61	4,65	0,66	0,36	0,08	0,36
	vzhlád a vlastníctvo vecí	3,61	0,92	3,83	0,91	-1	0,24	0,16
	orientácia na budúcnosť	4	0,88	4,03	0,81	-0,16	0,04	0,44
Ako som spokojný/á	fyzická pohoda	3,92	0,81	3,56	0,75	1,91	0,46	0,03
	psychosociálna pohoda	3,89	0,68	3,56	0,61	2,12	0,51	0,019
	spirituálna pohoda	3,6	0,98	3,61	1,05	-0,05	0	0,48
	materiálna pohoda	4,29	0,87	4,03	1,08	1,13	0,27	0,13
	vzdelanie	3,4	1,08	3,48	1,03	-0,33	0,08	0,37
	voľný čas	4,15	1,08	4,03	1,01	0,47	0,12	0,32
	vzhlád a vlastníctvo vecí	4,02	0,72	3,63	0,88	2	0,49	0,025

Legenda: X – priemerné skóre; s – smerodajná odchýlka; t – hodnota t-testu; d – vecná významnosť; p – štatistická významnosť

V oblasti „dôležitosť“ bol zistený štatisticky významný rozdiel na 5 % hladine so stredným efektom vecnej významnosti v „dimenzii spirituálna pohoda“ v prospech dievčat. Tie označili, že táto dimenzia je pre nich „stredne dôležitá“ až „veľmi dôležitá“, zatiaľ čo chlapci tejto oblasti priradili najnižšie skóre zo všetkých a to v priemere 3,08. Iné štatisticky významné rozdiely sa v tejto oblasti už nevyskytli. V ďalších dvoch dimenziách sa prejavila rovnako veľká vecná významnosť so stredným efektom ($d = 0,24$). Ide o „materiálnu pohodu“, kde sa chlapci

vyjadrili, že je pre nich veľmi dôležitá, s priemerným skóre 4,20 bodov, zatiaľ čo dievčatá sa vyjadrili približne rovnako s trochu menším priemerným skóre 3,97 bodov. Ďalšia dimenzia s vecnou významnosťou bola „vzhl'ad a vlastníctvo vecí“, kde dominovali dievčatá a to s priemerným skóre 3,83. Štatistická významnosť na 5% hladine prejavila v 3 dimenziách: fyzická pohoda, psychosociálna pohoda a vzhl'ad a vlastníctvo vecí. Vo všetkých troch prípadoch sú viac spokojní žiaci než žiačky. V dimenzii „fyzická pohoda“ bola spokojnosť chlapcov okrem štatistickej významnosti dokázaná aj vecnou významnosťou s malým efektom ($p \leq 0,05$; $d = 0,46$). V oblasti spokojnosti je u žiakov najvyššie priemerné skóre ($X = 4,29$ bodov) priradené dimenzii „materiálna pohoda“ a u dievčat je najvyššie priemerné skóre priradené dimenziám materiálna pohoda a voľný čas ($X = 4,03$ bodov).

V druhej oblasti výskumu sme sa zamerali na kvalitu žiactva s vývinovými a bez vývinových porúch (VP). V tabuľke 3 sú zaznamenané údaje žiactva bez VP a s VP. Najvyššie nameraná hodnota žiactva bez VP je 4,67 bodov a u žiactva s VP 4,66 bodov. Obe hodnoty vyjadrujú vysokú mieru dôležitosti dimenzie „voľný čas“. Jediná oblasť, ktorá sa ukázala byť štatisticky významná, je „dôležitosť vzdelania“. Žiactvo s VP ju označilo za „veľmi dôležitú“, s priemerným skóre 3,97 bodov, zatiaľ čo z priemerného skóre žiactva bez VP vyplýva, že je pre nich „dôležitá“. V časti spokojnosť so vzdelaním sa žiactvo bez VP taktiež vyjadrilo neutrálnejšie a priradilo nižšiu hodnotu ($X = 3,24$ bodov) tejto dimenzii, než žiactvo s VP ($X = 3,55$ bodov). Rozdiel nebol štatisticky významný, ale z hľadiska vecnej významnosti sa objavil malý efekt ($d=0,31$). V našich výsledkoch je len jeden signifikantný rozdiel v kvalite života žiactva bez VP a s VP a môže byť spôsobné tým, že deti svoju kvalitu života hodnotia menej negatívne ako ich rodičia.

V tretej oblasti výskumu sme sa zamerali na kvalitu života športujúceho a nešportujúceho žiactva. V tabuľke 4 sú zaznamenané rozdiely medzi týmito dvoma skupinami. V oblasti dôležitosti je pre športujúce žiactvo najmenej dôležitá spirituálna pohoda, s priemerným skóre 3,42 bodov a pre nešportujúce žiactvo platí to isté s priemerným skóre 3,24 bodov. Najvyššie skóre sa u športujúceho aj nešportujúceho žiactva ukázalo v dimenzii „voľný čas“, s priemerným skóre 4,61 bodov u športujúceho a 4,73 bodov u nešportujúceho. Rozdiel sa nepreukázal ako štatistický významný. Štatistická významnosť zatiaľ vo všetkých skúmaných výberoch bola zistená v dôležitosti psychosociálnej pohody a to na 1% hladine štatistickej významnosti so stredným efektom ($p < 0,01$; $d = 0,56$). V oblasti dôležitosti sa už ďalšie štatisticky významné rozdiely medzi športujúcim a nešportujúcim žiactvom neobjavili. Z hľadiska vecnej významnosti, sme našli rozdiel malého efektu v dimenzií „vzhl'ad a vlastníctvo vecí“.

Tab. 3 Kvalita života žiactva s vývinovými poruchami a bez nich

		žiactvo bez VP* (n = 33)		žiactvo s VP (n = 38)		t	d	p
		X	s	X	s			
Ako je pre mňa dôležité	fyzická pohoda	4,13	0,57	4,09	0,62	0,31	0,05	0,38
	psychosociálna pohoda	3,91	0,55	3,85	0,52	0,46	0,08	0,32
	spirituálna pohoda	3,33	0,96	3,34	1,07	-0,04	0	0,49
	materiálna pohoda	4,09	0,95	4,11	1,01	-0,06	0,02	0,48
	vzdelanie	3,3	0,95	3,97	1,2	-2,59	0,65	0,005
	voľný čas	4,67	0,6	4,66	0,67	0,06	0,01	0,48
	vzťah a vlastníctvo vo veciach	3,86	0,92	3,55	0,88	1,43	0,33	0,08
	orientácia na budúcnosť	3,97	0,93	3,64	1,33	1,25	0,31	0,11
Ako som spokojný/á	fyzická pohoda	3,69	0,75	3,83	0,85	-0,71	0,16	0,24
	psychosociálna pohoda	3,7	0,57	3,81	0,72	-0,66	0,14	0,26
	spirituálna pohoda	3,52	0,94	3,68	1,07	-0,7	0,16	0,24
	materiálna pohoda	4,12	1,02	4,24	0,94	-0,5	0,1	0,31
	vzdelanie	3,24	1,03	3,55	1,13	-1,2	0,31	0,12
	voľný čas	4,03	1,04	4,16	1,05	-0,51	0,13	0,31
	vzťah a vlastníctvo vo veciach	3,88	0,75	3,83	0,88	0,24	0,05	0,41

Legenda: *VP – vývinová porucha; X – priemerné skóre; s – smerodajná odchýlka; t – hodnota t-testu; d – vecná významnosť; p – štatistická významnosť

Tab. 4 Kvalita života žiactva z hľadiska vykonávania telovýchovnej aktivity

		športujúci (n = 38)		nešportujúci (n = 33)		t	d	p
		X	s	X	s			
Ako je pre mňa dôležité	fyzická pohoda	4,22	0,5	3,99	0,66	1,65	0,3	0,052
	psychosociálna pohoda	4,06	0,45	3,66	0,56	3,37	0,56	0
	spirituálna pohoda	3,42	1,03	3,24	1	0,74	0,17	0,23
	materiálna pohoda	4,16	0,97	4,03	0,98	0,55	0,13	0,29
	vzdelanie	3,68	1,17	3,64	1,11	0,18	0,05	0,43
	voľný čas	4,61	0,68	4,73	0,57	-0,81	0,04	0,21
	vzťah a vlastníctvo vo vecí	3,84	0,91	3,53	0,89	1,48	0,33	0,07
	orientácia na budúcnosť	4,01	0,79	3,87	0,92	0,72	0,15	0,24
Ako som spokojný/á	fyzická pohoda	3,96	0,66	3,53	0,88	2,33	0,47	0,011
	psychosociálna pohoda	3,98	0,48	3,51	0,73	3,25	0,6	0,002
	spirituálna pohoda	3,89	0,92	3,27	1,01	2,71	0,63	0,004
	materiálna pohoda	4,24	0,88	4,12	1,08	0,5	0,12	0,31
	vzdelanie	3,55	1,13	3,24	1,03	1,2	0,3	0,12
	voľný čas	4,24	0,97	3,94	1,12	1,2	0,3	0,12
	vzťah a vlastníctvo vo vecí	4,04	0,73	3,64	0,86	2,16	0,45	0,017

Legenda: *VP – vývinová porucha; X – priemerné skóre; s – smerodajná odchýlka; t – hodnota t-testu; d – vecná významnosť; p – štatistická významnosť

Športujúci tejto dimenzii pripisujú veľkú dôležitosť ($X = 3,84$ bodov), zatiaľ čo nešportujúci dôležitosť až veľkú dôležitosť ($X = 3,53$ bodov). Štatistická významnosť na 1% hladine sa ukázala u športujúceho žiactva oproti nešportujúcemu v dimenzii „dôležitosť psychosociálnej pohody“. Rovnaká hladina sa preukázala aj v oblasti fyzickej pohody a vzdelania. V oblasti spokojnosti bolo najnižšie skóre športujúceho žiactva priradené spokojnosti so vzdelaním a to v priemernom skóre 3,55 bodov. To isté platí v skupine nešportujúceho žiactva s priemerným skóre 3,24 bodov. Obe skupiny vyjadrili neutrálnu spokojnosť so svojím vzdelávaním. So psychosociálnou pohodou športujúce žiactvo prejavilo spokojnosť ($X = 3,98$ bodov) a nešportujúce žiactvo svojím priemerným skóre ($X = 3,51$ bodov) vyjadrilo neutrálne postavenie. Športujúci vyjadrili signifikantne vyššiu mieru spokojnosti v o dimenzii „psychosociálna pohoda“, než nešportujúci. Potvrdilo sa to na 1% hladine štatistickej významnosti so stredným efektom ($p < 0,01$; $d = 0,60$).

Diskusia

Z výsledkov výskumu konštatujeme, že dimenzia „voľný čas“ je prirodzená a vychádza z vývinu jednotlivca v staršom školskom veku. Podľa viacerých autorov (Schüller & Demetriou 2011; Wright a Craig 2011; Gáborová a Porubčanová 2016) pubescenti v tomto období prechádzajú sebauvedomením a hľadaním vlastnej identity. V oblasti spokojnosti je u žiakov najvyššie priemerné skóre ($X = 4,29$ bodov) priradené dimenzii „materiálna pohoda“ a u dievčat je najvyššie priemerné skóre priradené dimenziám materiálna pohoda a voľný čas ($X = 4,03$ bodov). Naše výsledky podporuje výskum od Magiera & Pac (2022), ktoré tiež zistili, že žiačky mali nižšiu úroveň spokojnosti s fyzickou pohodou, čo negatívne ovplyvnilo ich kvalitu života. Petersen a kol. (2012) argumentujú, že nižšia kvalita života žiačok môže byť spôsobená biologickými a psychickými zmenami, ktoré znášajú negatívnejšie než chlapcov. Okrem túžby tráviť čas s kamarátmi alebo rôznymi záujmami (Končeková 2005; Gáborová a Porubčanová 2016), pubescenti prežívajú vzdor voči rodičom. Chcú aby sa k nim všetci správali ako k dospelým. Nemajú radi, keď sú riadení, organizovaní a nútení vykonávať aktivity, ktoré nechcú, navyše rodičia od nich vyžadujú zodpovednejší prístup k povinnostiam. Myslíme si, že práve s tým môže súvisieť uvedená miera dôležitosti v dimenzii „voľného času“. To potvrdzuje aj autorky Havziu a Rasimi (2015), ktoré tvrdia, že práve kvôli takýmto dôvodom a navyše pri slobodnom trávení voľného času mladí pociťujú harmóniu, majú priestor oddýchnuť si a načerpať novú energiu. To, že sme našli len jeden signifikantný rozdiel v kvalite života žiactva bez VP a s VP, môže byť spôsobné tým, že deti svoju kvalitu života hodnotia menej negatívne ako ich rodičia. Nevidia svoju poruchu ako niečo čo ich robí inými. Danckaerts

a kol. (2010) naše tvrdenia a výsledky podporujú a myslia si, že deti dokážu z dôvodu pozitívneho sebaaponímania preceňovať svoje vlastné schopnosti a výkon. Ďalším dôvodom podľa autorov môže byť, že žiaci s vývinovými poruchami len rýchlo vyplnia dotazníky bez toho aby sa poriadne nad ním zamysleli, a tak kvôli svojej impulzivnosti robia systematické chyby (Danckaerts et al. 2010). Broďáni et al. (2020) skúmali interakcie pohybovej aktivity, radosti z pohybu a kvality života u žiactva vo veku 10 rokov. Ich výskumy podporujú naše výsledky, že pohybová aktivita má signifikantný vplyv na kvalitu života. Vaquero-Solís et al. (2021) skúmali vplyv pohybovej aktivity na kvalitu života žiactva vo veku 12-15 rokov. Ich výsledky preukázali dôležitosť pohybovej aktivity na fyzickú pohodu a psychickú pohodu žiactva. Pohybová aktivita podľa autorov slúži ako prediktor dobrej kvality života, pomáha žiactvu pochopiť seba samého, svoje schopnosti a tiež regulovať náladu v období pubescencie.

Záver

V záveroch môžeme konštatovať, že v celkovej úrovni kvality života žiakov a žiačok neboli štatisticky významné rozdiely, ale preukázali sa len v niektorých dimenziách v rámci pohlavia. Pri porovnávaní úrovne kvality života žiactva s vývinovými poruchami a bez vývinových porúch môžeme poukázať na spokojnosť, ktorá vychádza z filozofie školy, ktorá je zameraná práve pre žiactvo s vývinovými poruchami. Aj z nášho výskumu môžeme potvrdiť, že pravidelné vykonávanie telovýchovnej a športovej aktivity má pozitívny vplyv na kvalitu života a jej dimenzie.

Príspevok je riešený v rámci projektu MŠVVaM SR – KEGA č. 051UK-4/2022 s názvom “Inkluzívne vzdelávanie v telesnej a športovej výchove”.

Literatúra

1. ANDERLIKOVÁ, L., 2014. *Cesta k inkluzii – Úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: TRITON. ISBN 978-80-7387-765-1.
2. AZAR, E., 2023. Effectiveness of perceptual-motor exercises and physical activity on the cognitive, motor, and academic skills of children with learning disorders: A systematic review. *Child: Care, Health and Development*, 49(6), 1006-1018.
3. BAILEY, R., et al., 2009. The educational benefits claimed for physical education and school sport: an academic review. *Research Papers in Education* 24(1), 1–27.

4. BARANCOVÁ, M., V. BISAKI, E. RADNÓTI, S. SODOMOVÁ, 2014. Inkluzívna základná škola – príklad dobrej praxe, In: *Psychológia – Škola – Inklúzia*. Bratislava: Fakulta psychológie Paneurópskej vysokej školy v Bratislave, 221-225. ISBN 978-80-89453-05-4.
5. BASTAMINIA, A., M. DASTOORPOUR, K. OMIDIPOOR, O. KOLSOUM, 2016. Mental health and quality of life among students of the State University of Yasuj. *International Journal of Science Commerce and Humanities*, 4, 1-10.
6. BAZZANO, A. N., C. E. ANDERSON, C. HYLTON, J. GUSTAT, 2018. Effect of mindfulness and yoga on quality of life for elementary school students and teachers: results of a randomized controlled school-based study. *Psychology Research and Behavior Management*, 81-89.
7. BERGENDIOVÁ, F., 2017. *Kvalita života športujúcich a nešportujúcich žiakov s telesným postihnutím zo Slovenska a z Rakúska*. Bratislava. Dizertačná práca. Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu, Katedra edukačných a humanitných vied o športe.
8. BROŽÁNI, J., M. CZÁKOVÁ, N. KOVÁČOVÁ, V. ŠUTKA, 2020. Oblasti kvality života determinujúce pohybovú aktivitu žiakov primárneho vzdelávania. In: *Šport a rekreácia*. Nitra: UKF. Str. 239-247. ISBN 978-80-558-1541-1.
9. DANCKAERTS, M., E. J. SONUGA-BARKE, T. BANASCHEWSKI, et al. 2010. The quality of life of children with attention deficit/hyperactivity disorder: a systematic review. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 19, 83–105.
10. HAAS, P., CH. YANG, G. DUNTON, 2021. Associations between physical activity Enjoyment and Age-Related Decline in Physical Activity in Children-Results From a Longitudinal Within-Person Study. *Journal of Sports and Exercise psychology*, 43(3), 205-214.
11. HALL, R., P. DRÁĽ, P. FRIDRICHOVÁ, M. HAPALOVÁ, S. LUKÁČ, J. MIŠKOLCI, K. VANČÍKOVÁ, 2019. *Analýza zistení o stave školstva na Slovensku: To dá rozum*, Bratislava: MESA10.
12. HAIVZU, B. & T. RASIMI, 2015. Leisure time for secondary school students. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education:(IJCRSEE)*, 3(1), 51-55.
13. GÁBOROVÁ, Ľ., & D. PORUBČANOVÁ, 2016. *Vybrané kapitoly z vývinovej psychológie*. Tribun EU. ISBN 978-263-1088-4

14. JANOŠKO, P., 2013. *Inkluzívna edukácia*. Ružomberok: VERBUM. ISBN 978-80-561-0062-2.
15. KRATOCHVÍLOVÁ, J., J. HAVEL, H. FILOVÁ, 2013. Hodnoty a princípy inkluze v primárním vzdělávání. In: *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami VII*. Brno: Paido, MU. str. 51-61. ISBN 978-80-7315-246-8.
16. LUPTÁKOVÁ, M., 2024. Komunikácie, jej význam a uplatnenie v telesnej a športovej výchove. In: *Didaktika telesnej a športovej výchovy pre základné a stredné školy. Vybrané kapitoly*. Bratislava: Slovenská vedecká spoločnosť pre telesnú výchovu a šport. ISBN 978-80-8251-018-1.
17. LÁSZLO, K. & Z. OSVALDOVÁ, 2014. *Didaktika*. Banská Bystrica: Belianum. ISBN 987-80-557-0690-0.
18. LI, D., LI, L., ZANG, W., WANG, D., MIAO, C., LI, C., ... & YAN, J., 2023. Effect of physical activity on attention in school-age children with ADHD: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Frontiers in physiology*, 14, 1189443.
19. MAGIERA, A., & PAC, A., 2022. Determinants of quality of life among adolescents in the Małopolska region, Poland. *International journal of environmental research and public health*, 19(14), 8616.
20. NEMČEK, 2021. Subjective quality of life of Slovak men with physical disabilities: An age category differences. *Anthropological Review*, 84(3), 275-287.
21. NEMČEK, D., BAŇÁROVÁ, P. & KURKOVÁ, P., 2021. Age categories differences in subjective quality of life of women with physical disabilities. *Zdravstveno Varstvo*, 60(2), 124-130.
22. NEMČEK, D. a P. BUMBERA, 2021. Názory žiakov druhého stupňa základných škôl na integrované vyučovanie v telesnej a športovej výchove. *Telesná výchova & šport*, 31(2), 34-39.
23. NEMČEK, D. & MÓKUŠOVÁ, O., 2020. Position of sport in subjective quality of life of deaf people with different sport participation level. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 87(1), 1-8.
24. OCETKOVÁ, I., 2007. *Úloha spirituality v životní pohodě a kvalitě života mladých lidí*. Brno. Dizertačná práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra psychológie.
25. PERÁČKOVÁ, J. a D. MATÚŠEK, 2013. Faktory kvality života športujúcej a nešportujúcej stredoškolskej mládeže. *Športové pohybové aktivity a životný štýl*

- (vybrané problémy): Monografický zborník vedeckých štúdií. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 978-80-89075-4-6.
26. PETERSEN, S., H. MAVOA, B. SWINBURN, G. WAQA, R. GOUNDAR, M. MOODIE, 2012. Health-Related Quality of Life Is Low in Secondary School Children in Fiji. *International journal of pediatrics*. 2012(1), 294530.
27. SÝKOROVÁ, Z., 2008. *Kvalita života u adolescentov*. Brno. Diplomová práca. Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, Katedra psychológie.
28. SCHÜLLER, I., DEMETRIOU Y., 2018. Physical activity interventions promoting social competence at school: A systematic review. *Educational Research Review*. 25(01), 39-55.
29. TEOLI, D., A. BHARDWAJ, 2023. *Quality of Life*. [online]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK536962/>
30. VAQUERO-SOLÍS, M., M. TAPIA-SERRANO, D. HORTIGUELA-ALCALÁ, M. SIERRA-DÍAZ, P. SÁNCHEZ-MIGUEL, 2021. Physical activity and quality of life in high school students: proposals for improving the self-concept in physical education. *International journal of environmental research and public health*, 18(13), 7185.
31. WRIGHT P., S. BURTON, 2008. Implementation and outcomes of a responsibilitybased physical activity program integrated into an intact high school physical education class. *Journal of Teaching in Physical Education* 27(2), 138–154.
32. ZANNOTTI, M. & D. PRINGUEY, 1992. A method for quality of life assessment the S-QUA-LA (Subjective Quality of Life Analysis). *Quality of life News Letter*, 4(6), 21 p.

Summary

The quality of life of students at a primary school with inclusive education

Martina Luptáková, Lea Dudová

In the article, we present the partial results of a broader research aimed at finding out knowledge about the quality of students at an inclusive education elementary school. The research was attended by 71 students (n = 40 boys) and (n = 31 girls) of primary school between the ages of 10 and 15 with an average age of 13.59 attending the 5th to 9th year of the second level of inclusive primary school in Bratislava. We divided the students according to the criteria into athletes and non-athletes, and with and without developmental disorders. We used a standardized questionnaire called SQUALA (Subjective Quality of Life Analysis) to collect research data. To process the obtained data, we used basic mathematical and statistical methods to determine the distribution of normality of the data, we used the Shapiro-Wilk test and a non-parametric statistical method - the Mann-Whitney U-test. We

verified statistical significance at the 5% ($p \geq 0.05$) and 1% ($p \geq 0.01$) levels of statistical significance. We found that gender itself and developmental learning disability. activity and attention have no significant impact on the level of quality of life. Pupils playing sports showed statistically significant differences in several dimensions of quality of life, namely: in the importance of psychosocial well-being ($p < 0.01$), in satisfaction with physical well-being ($p < 0.05$), psychosocial well-being ($p < 0.01$), spiritual well-being ($p < 0.01$) and with their appearance and the things they own ($p < 0.05$).

Keywords: Inclusion, education, special educational needs, developmental disorders, quality of life.

Mgr. MARTINA LUPTÁKOVÁ, PhD. – na Katedre edukačných a humanitných vied o športe sa zaoberá problematikou pedagogiky, primárnou edukáciou, didaktikou školskej telesnej výchovy a pedagogickou komunikáciou.

Mgr. LEA DUDOVÁ – absolventka učiteľstva telesnej výchovy a anglického jazyka a literatúry.